

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Вченої ради Інституту вищої
НАПН України
від «11» травня 2026 р. протокол № 7

Голова Вченої ради Олена ОРЖЕЛЬ

УВЕДЕНО В ДІЮ
наказом директора Інституту вищої
НАПН України
від «14» травня 2026 р. № 21

Директор Ірина ДРАЧ

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ
АСПРАНТІВ, ДОКТОРАНТІВ, ЗДОБУВАЧІВ НАУКОВИХ СТУПЕНІВ,
ВСТУПНИКІВ І НАУКОВИХ ПРАЦІВНИКІВ
ІНСТИТУТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ**

1. Загальні положення

1.1. Положення про академічну доброчесність аспірантів, докторантів, здобувачів наукових ступенів, вступників і наукових працівників Інституту вищої освіти НАПН України (далі – Положення) розроблено з метою закріплення моральних принципів, норм і правил поведінки та професійного спілкування викладачів, здобувачів освіти, вступників і наукових працівників для забезпечення та покращення якості освітньої та наукової діяльності, а також для утвердження поваги до честі та гідності людини.

1.2. Положення визначає основні вимоги щодо дотримання академічної доброчесності учасниками освітнього процесу та наукової діяльності Інституту вищої освіти НАПН України (далі – Інститут) під час навчання, викладання, проведення наукових досліджень та вступних випробувань.

1.3. Положення спрямоване на забезпечення довіри до результатів навчання, вступних випробувань та наукових досягнень аспірантів, докторантів, здобувачів наукових ступенів, вступників і наукових працівників на основі дотримання принципів і норм професійної етичної поведінки, високих стандартів в освітньому процесі та науковій діяльності Інституту, запобігання порушенням академічної доброчесності.

1.4. Положення базується на загальнолюдських цінностях, нормах і принципах Європейського простору вищої освіти та Європейського дослідницького простору, зокрема Бухарестської декларації з етичних цінностей. Принципи академічної доброчесності представлені в Кодексі академічної доброчесності Інституту (додаток 1).

1.5. Положення розроблено з урахуванням вимог Цивільного кодексу України, Законів України «Про академічну доброчесність», «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» і Статуту Інституту.

1.6. Положення є невід'ємною складовою системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти і наукової діяльності Інституту.

1.7. Наукові працівники Інституту, аспіранти, докторанти, здобувачі наукових ступенів і вступники зобов'язані ознайомитися з Кодексом академічної доброчесності (додаток 1), Положенням про академічну доброчесність та Декларацією академічної доброчесності Інституту (додаток 2) і письмово підтвердити згоду на їх дотримання.

2. Основні визначення та терміни

2.1. Академічна доброчесність – це сукупність цінностей, етичних принципів та визначених Законом України «Про академічну доброчесність» правил, якими мають керуватися суб'єкти академічної діяльності під час провадження такої діяльності.

2.2. Відчуження авторства – це передача автором (авторами) створеного ним (ними) на замовлення або без такого замовлення, платно чи безоплатно, академічного твору (його частини) іншій особі та подальше оприлюднення такого академічного твору (його частини) із зазначенням як автора особи, яка не є його (її) автором.

2.3. Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукового (творчого) результату, отриманого іншою особою (іншими особами), як результату власної академічної діяльності та/або відтворення в академічному творі чи навчальній роботі (частково або повністю) раніше оприлюдненого (опублікованого) твору (навчальної роботи) іншого автора (інших авторів) без посилання на відповідне джерело інформації та/або його (її) автора (авторів) (за наявності інформації про автора/авторів), та/або оприлюднення в академічному творі (навчальній роботі) перекладу іншомовного твору (його частини) без зазначення автора (авторів) перекладеного твору.

2.4. Приписування авторства – це оприлюднення твору, серед авторів якого зазначена особа, яка не брала участі у його створенні.

2.5. Самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів без зазначення інформації про джерело попереднього оприлюднення (окрім оприлюднення в дисертації на здобуття наукового ступеня раніше опублікованих власних наукових результатів без зазначення інформації про джерело попереднього оприлюднення).

2.6. Фабрикація – вигадкування суб'єктом академічної діяльності даних чи фактів про результати власної академічної діяльності.

2.7. Фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що призводить до створення завідомо неправдивої інформації щодо результатів академічної діяльності.

2.8. Недоброчесне використання результатів, згенерованих штучним інтелектом, – оприлюднення текстів, зображень, моделей, даних, інших результатів, згенерованих штучним інтелектом, як результатів власної академічної діяльності, якщо цей факт не зазначено в академічному творі чи супровідних матеріалах до нього.

2.9. Недоброчесне оцінювання – свідоме порушення вимог щодо оцінювання, визначених законодавством, внутрішніми актами, умовами конкурсу, що призвело до завищення або заниження оцінки результатів академічної діяльності.

2.10. Несамостійне виконання завдання – виконання навчального, конкурсного завдання, зокрема під час оцінювання результатів навчання, із залученням не дозволених для використання джерел інформації, технічних засобів та/або недозвільної допомоги іншої особи (інших осіб).

2.11. Недозволена допомога – надання допомоги, не передбаченої умовами навчального, конкурсного завдання, яка призвела або могла призвести до викривлення оцінки результатів академічної діяльності.

2.12. Академічний саботаж – діяння (дія чи бездіяльність) педагогічного, науково-педагогічного, наукового працівника, здобувача освіти, вступника, учасника конкурсу, що перешкоджає реалізації прав, свобод і законних інтересів іншої особи в її академічній діяльності.

2.13. Схиляння до порушення академічної доброчесності – прохання, вмовляння, доручення (вказівка), погроза, примушування, тиск чи будь-яка інша форма спонукання особи до вчинення порушення академічної доброчесності.

3. Дотримання принципів академічної доброчесності

3.1. Дотримання принципів академічної доброчесності *аспірантами, докторантами, вступниками та здобувачами наукових ступенів* передбачає:

- дотримання норм законодавства України про академічну доброчесність та про авторське право і суміжні права;

- посилання на джерела інформації у разі використання оприлюднених ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної та наукової діяльності, використані методи, методики дослідження і джерела інформації;
- самостійне виконання завдань вступних випробувань вступників і поточного та підсумкового контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії.

3.2. Дотримання принципів академічної доброчесності *науковими працівниками* передбачає:

- дотримання норм законодавства України про академічну доброчесність та про авторське право і суміжні права;
- посилання на джерела інформації у разі використання оприлюднених ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- надання достовірної інформації про методи, методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну освітню і наукову діяльність;
- стимулювання та заохочення здобувачів освіти до дотримання академічної доброчесності, в тому числі власним прикладом;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами вищої освіти;
- чітке окреслення очікуваних результатів навчання, встановлення зрозумілих вимог до виконання навчальних завдань та наявність прозорої системи оцінювання результатів навчання здобувачів освіти, яка базується на чітких оприлюднених критеріях;
- доброчесне оцінювання вступних випробувань вступників і результатів навчання здобувачів вищої освіти.

4. Заходи попередження академічної недоброчесності

4.1. Ознайомлення наукових працівників, аспірантів, докторантів, здобувачів наукових ступенів і вступників із Кодексом академічної доброчесності Інституту та Положенням про академічну доброчесність.

4.2. Проведення семінарів для наукових працівників, аспірантів, докторантів, здобувачів наукових ступенів і вступників щодо дотримання норм законодавства України про академічну доброчесність та про авторське право і суміжні права, правил цитування джерел інформації у разі використання оприлюднених ідей, розробок, тверджень, відомостей при підготовці наукової продукції, об'єктивного оцінювання результатів навчання здобувачів і вступних випробувань вступників вищої освіти Інституту.

4.3. Розроблення, оновлення та розміщення на Інтернет-сайті Інституту методичних матеріалів щодо дотримання норм законодавства України про академічну доброчесність та про авторське право і суміжні права, посилань і правил цитування джерел інформації.

4.4. Здійснення технічної перевірки (за допомогою спеціалізованих програмних засобів) та експертної оцінки щодо відсутності/наявності ознак порушення академічної доброчесності в дисертаціях здобувачів наукових ступенів, в науковій продукції (статтях, аналітичних матеріалах, методичних рекомендаціях, монографіях тощо) за результатами НДР Інституту.

5. Порушення академічної доброчесності

5.1. Порушенням академічної доброчесності вважається недотримання Кодексу академічної доброчесності (додаток 1), відчуження авторства, академічний плагіат, приписування авторства, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, недоброчесне використання результатів, згенерованих

штучним інтелектом, недоброчесне оцінювання, несамотійне виконання завдання, недозволена допомога, академічний саботаж, схилення до порушення академічної доброчесності.

6. Відповідальність за порушення академічної доброчесності

6.1. Аспіранти, докторанти, здобувачі наукових ступенів, вступники та наукові працівники несуть відповідальність за порушення академічної доброчесності відповідно до вимог законодавства України.

6.2. Порушення академічної доброчесності можуть мати наступні наслідки:

для аспірантів та працівників Інституту, які здобувають науковий ступінь поза аспірантурою:

- виховні заходи (усне або письмове попередження про необхідність дотримання академічної доброчесності та можливе притягнення до академічної відповідальності, відвідування тематичних занять з академічної доброчесності);

- повторне проходження оцінювання (іспит тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- позбавлення академічної стипендії на строк до одного навчального року;
- позбавлення права брати участь у конкурсах щодо отримання стипендій, грантів, участі у програмах академічної мобільності на строк від одного до трьох років;
- відрахування із аспірантури (крім осіб з особливими освітніми потребами);
- позбавлення права здобувати вищу освіту ступеня доктора філософії поза аспірантурою;
- відмова у наданні висновку щодо наукової та практичної цінності результатів дисертаційного дослідження;
- зняття дисертації з розгляду спеціалізованою вченою радою Інституту незалежно від стадії проходження без права її повторного захисту.

для докторантів і здобувачів наукових ступенів:

- зняття дисертації з розгляду спеціалізованою вченою радою Інституту незалежно від стадії проходження без права її повторного захисту.

для вступників:

- припинення участі у вступних випробуваннях;
- скасування рішення про результати вступних випробувань (в частині, що стосується особи, яка вчинила порушення академічної доброчесності).

для наукових працівників:

- виключення зі складу Вченої ради з позбавленням права бути її членом на строк від одного до трьох років;
- позбавлення права участі в атестації здобувачів наукового ступеня на строк від одного до трьох років;
- позбавлення права бути науковим керівником здобувачів вищої освіти, науковим консультантом здобувачів ступеня доктора наук на строк від одного до трьох років;
- позбавлення права брати участь у конкурсах щодо отримання грантів, участі у програмах академічної мобільності на строк від одного до трьох років;
- позбавлення права бути керівником та/або відповідальним виконавцем наукових досліджень на строк від одного до трьох років;

- заборона претендувати на присвоєння вченого звання на строк від одного до трьох років;
- виключення зі складу редакційної колегії наукового видання, заснованого Інститутом, з позбавленням права бути членом редакційної колегії (редакційних колегій) на строк від одного до трьох років;

- догана;
- звільнення із Інституту.

7. Комісія з академічної доброчесності

7.1. Із метою дотримання академічної доброчесності в Інституті створюється Комісія з питань академічної доброчесності у кількості 5 осіб (далі – Комісія), включаючи голову Вченої ради, уповноваженого представника трудового колективу, голову Ради молодих вчених і 2 осіб за рекомендацією Вченої ради.

7.2. Повноваження Комісії:

- розглядати заяви щодо порушення академічної доброчесності, здійснювати їх аналіз та готувати відповідні висновки;
- залучати до експертизи фахівців із відповідної галузі знань, а також використовувати технічні та програмні засоби для достовірного встановлення фактів порушення норм академічної доброчесності за поданою заявою;
- готувати пропозиції щодо забезпечення академічної доброчесності в освітньому процесі та науковій діяльності Інституту;
- інші повноваження відповідно до вимог законодавства України та нормативних актів Інституту.

7.3. Комісія наділяється правом самостійно ініціювати перевірку дотримання академічної доброчесності аспірантами, докторантами, здобувачами наукових ступенів, вступниками і науковими працівниками Інституту та надавати пропозиції директору Інституту щодо вживання відповідних заходів.

7.4. Склад Комісії затверджується наказом директора Інституту. Строк повноважень Комісії становить 3 роки.

7.5. Комісія зі свого складу обирає Голову, заступника та секретаря. Голова Комісії веде засідання, підписує протоколи та рішення тощо. За відсутності Голови його обов'язки виконує заступник. Повноваження відносно ведення протоколу засідання, технічної підготовки матеріалів до розгляду їх на засіданні тощо здійснює секретар.

7.6. Організаційною формою роботи Комісії є засідання.

7.7. Комісія має надати можливість особі, відносно якої розглядається питання щодо порушення академічної доброчесності, ознайомитися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подати до них зауваження, особисто або через представника надати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, взяти участь у встановленні доказів порушення академічної доброчесності.

7.8. На засідання Комісії запрошуються особа, відносно якої розглядається питання щодо порушення академічної доброчесності. Про дату, час і місце проведення засідання особа, відносно якої розглядається питання про порушення академічної доброчесності, попереджається щонайменше за два дні.

7.9. Рішення Комісії приймається відкритим голосуванням і вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало більше половини присутніх на засіданні, оформлюється протоколом за підписом Голови та секретаря.

7.10. За результатом проведеного засідання Комісія готує висновок щодо підтвердження чи спростування факту порушення академічної доброчесності. За умови підтвердження факту порушення академічної доброчесності у висновку зазначаються пропозиції щодо вживання відповідних заходів згідно з п. 6 цього Положення. Зазначений висновок надається для ознайомлення особі, відносно якої розглядається питання про порушення академічної доброчесності, та подається директору Інституту для подальшого розгляду і прийняття рішення.

7.11. Комісія не менше одного разу на рік звітує про свою роботу перед Вченою радою Інституту.

8. Порядок подання апеляції та її розгляд

8.1. У разі незгоди з висновком Комісії особа, відносно якої розглядалося питання щодо порушення академічної доброчесності, має право оскаржити рішення про притягнення до академічної або дисциплінарної відповідальності.

8.2. Апеляція подається особою, відносно якої розглядалося питання про порушення академічної доброчесності, особисто на ім'я директора Інституту в триденний термін після дати отримання висновку Комісії для ознайомлення.

8.3. Для розгляду апеляції створюється Апеляційна комісія (3–5 осіб), до складу якої запрошуються, за їх згодою, інші особи – експерти із відповідної проблеми, які не є працівниками Інституту.

8.4. Апеляція розглядається Апеляційною комісією у термін, визначений у розпорядженні директора Інституту.

8.5. За результатами розгляду апеляції особи, відносно якої розглядалося питання щодо порушення академічної доброчесності, Апеляційна комісія формулює висновок, який підписують члени Комісії.

9. Заключні положення

9.1. Це Положення погоджується з Радою молодих вчених у частині їхньої відповідальності, затверджується рішенням Вченої ради Інституту та вводиться в дію наказом директора Інституту.

9.2. Зміни та доповнення до Положення вносяться за рішенням Вченої ради Інституту та вводяться в дію наказом директора Інституту.

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
аспірантів, докторантів, здобувачів наукових ступенів, вступників і наукових працівників
Інституту вищої освіти НАПН України

Кодекс констатує основні принципи академічної доброчесності, на яких ґрунтується наукова та освітня діяльність в Інституті вищої освіти НАПН України:

Принципи справедливості та рівноправності – передбачають, що всі учасники освітнього процесу та наукової діяльності визнають та поважають особистість кожної людини, незалежно від її соціального, наукового чи громадського статусу, віку, статі, расової чи етнічної приналежності, є рівними у своїх правах та діють справедливо в рамках норм поведінки, прийнятих у суспільстві. Справедливість у викладанні, оцінюванні освітніх досягнень аспірантів, вступних випробувань вступників та наукових досліджень, кар'єрному зростанні персоналу, отриманні будь-яких нагород, відзнак, ступенів ґрунтується на законних, прозорих, неупереджених і об'єктивних критеріях;

Принципи чесності, сумлінності та відповідальності – передбачають, що всі учасники освітнього процесу та наукової діяльності прагнуть до високих академічних стандартів та кращих практик чесної поведінки, сумлінно дотримуються вимог законів, внутрішніх організаційно-розпорядчих актів і процедур, є стійкими у доброчесному провадженні своєї академічної діяльності, рішучими у формуванні та утвердженні культури академічної доброчесності та відповідають перед собою, один перед одним і перед суспільством за результати своєї діяльності;

Принципи довіри та поваги – передбачають, що всі учасники освітнього процесу та наукової діяльності в основу своїх відносин покладають взаємну довіру та повагу до честі та гідності інших. Це сприятиме вільному обміну інформацією та ідеями, прозорості, підзвітності й уможливилоє максимальну відкритість при здійсненні науково-освітньої діяльності, колегіальних обговореннях та прийнятті управлінських рішень.

ДЕКЛАРАЦІЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
аспірантів, докторантів, здобувачів наукових ступенів, вступників і наукових
працівників Інституту вищої освіти НАПН України

Я, _____,
як член академічної спільноти Інституту / вступник до аспірантури Інституту,

заявляю, що буду здійснювати власну наукову та освітню діяльність відповідно до місії, візії, цінностей Інституту, дотримуючись морально-етичних і правових норм академічної доброчесної поведінки та керуючись Положенням про академічну доброчесність та Кодексом академічної доброчесності Інституту;

усвідомлюю, що у разі порушення мною норм зазначених документів нестиму відповідальність перед академічною спільнотою Інституту згідно із нормами загальнолюдської моралі та вимогами законодавства України.

_____ 20 ____ р. _____